

3. Ваколук Т.В. Педагогічні умови інтенсивного навчання іноземної мови курсантів – прикордонників: Дис. ... канд. пед. наук. – Хмельницький, 2003.
4. Вороненко Ю.В., Бойченко Т.В. Стратегії і методи навчання в післядипломній медичній освіті: Навчально-методичний посібник. – К.: Вересень, 2004. – 160 с.
5. Кулагина С.Г. Лингвострановедение как фактор развития аксиологического потенциала личности студента университета. Дис. канд. пед. наук. – Оренбург, 1997.
6. М'ясніков В.Г. Засади побудови семінарських занять у післядипломному навчанні // Семінар у медицині та фармації. Збірник науково-методичних праць. – К.: КМАПО, 2000.
7. Никандров Н.Д. Ценности как основа целей воспитания // Педагогика. – 1998. - №4. – С.3-8.
8. Розов Н.С. Ценности и образование (Вехи истории европейской мысли) // Вестник высшей школы. – 1991. - №12. – С.36-47.
9. Система управління якістю медичної освіти в Україні: Монографія / І.Є.Булах, О.П.Волосовець, Ю.В.Вороненко та ін. – Д.: АРТ-ПРЕС, 2003. – 212 с.

Анотація

В.Н.Табере

Основа развития иноязычной компетентности как фактора повышения качества профессиональной подготовки врачей

В статье изложены пути развития иноязычной компетентности врачей в процессе обучения иностранному языку на последипломном этапе медицинского образования.

Ключевые слова: иностранные языки, иноязычная компетентность, последипломное медицинское образование.

Summary

V.M.Tabere

The Basis of Development of Foreign Language Competence as a Factor of Upgrading of Quality of Doctors' Professional Preparation

The ways of foreign language skills developing in physicians on the postgraduate stage of medical education have been illustrated in the article.

Key words: foreign languages, foreign language skills, postgraduate medical education.

Дата надходження статті

„8” травня 2008 р.

УДК 808.3:37.01:373.3

Г.О.ТКАЧУК,

*кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)*

ЗНАННЯ РІДНОЇ МОВИ – ОСНОВА ГУМАНІТАРИЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ У ВИЩИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАКЛАДАХ

У статті окреслюються можливості покращання практичної мовної і мовленнєвої підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Ключові слова: мовна підготовка, мовленнєві вміння, словниковий запас, грамотність.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Важливим напрямом діяльності сучасної школи і учителя є проблема людини у її цивілізованому вимірі: мова, духовність, культура, ментальність, історія.

Гуманітаризація та гуманізація освіти передбачають глибоку перебудову всього змісту навчально-виховного процесу.

Сьогодні школі потрібен учитель з високим рівнем психологічної грамотності і педагогічної культури, яка виявляється у належному рівні культури спілкування, насамперед мовленні педагога, адже саме від нього відродження людини, а отже, – суспільства.

Формулювання цілей статті... Метою статті є висвітлення факторів, які допоможуть покращити загальнокультурну і практичну мовну підготовку майбутніх педагогічних кадрів, посилити відповідальність викладачів за грамотність студентів та їхній рівень володіння українською літературною мовою як державною.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу... Висвітленню проблеми формування мовної та комунікативної компетенції присвятили свої праці К.Д.Ушинський, В.О.Сухомлинський, ряд вітчизняних та зарубіжних педагогів і психологів: М.С.Вашуленко, Л.О.Варзацька, Н.Я.Грипас, В.А.Каліш, О.О.Леонтьєв, Л.І.Мацько, В.Я.Мельничайко, Г.М.Сагач, Г.О.Синиця, М.Г.Стельмахович, М.Я.Плющ, О.Н.Хорошковська.

В.О.Сухомлинський у статті „Слово про слово” дає слушну пораду вчителям: „...якщо ви прагнете, щоб ваше виховання стало мистецтвом, відчайте слово. Шукайте в невичерпній скарбниці нашої рідної

мови перлини, які запалюють вогник у дитячих очах, говоріть дітям красиво про красу навколишнього світу” [7, 167].

Оволодіння хоч би визначеним мінімумом гуманітарних знань успішним буде тоді, коли людина знатиме рідну мову, умітиме користуватися словом, зможе точно, послідовно, грамотно висловлювати свої думки. Крім того, мова – це універсальний засіб пізнання світу.

В античні часи учитель стояв поруч з оратором, філософом і поетом, тому що він умів сам і вчив тлумачити будь-який текст, блискуче володів словом, міг захистити істину, чітко пояснити свою точку зору, був неперевершеним співрозмовником.

Не секрет, що більшість учителів початкових класів слабо підготовлена: монотонне мовлення, невиразне читання, невміння вести діалог тощо.

За словами В.О.Сухомлинського, „Найбільша біда окремих вчителів – бідність словника, невміння знайти в багатющій скарбниці нашої рідної мови необхідне слово, щоб точно висловити думку” [8, 17-19].

Хвилює й те, що, по-перше, мовлення сучасних школярів та студентів засмічене жаргонізмами, які вбивають живу думку, роблять фрази стандартними, по-друге, знизився рівень грамотності.

Отже, саме мовна освіта повинна дати суспільству громадян, які вільно володіють українською літературною мовою, повинна забезпечити державу інтелектуальним потенціалом, відкрити доступ до культури, літератури, традицій, створити умови для постійного зростання особистості, сформувати відчуття єдності зі своєю державою, землею, народом.

Оскільки мову не можна засвоїти раз і назавжди, то наскрізна мовна освіта, започаткована у школі, повинна продовжуватись і при ступеневій підготовці учителів початкових класів, які навчатимуть і виховуватимуть юних громадян державною мовою. Це сприятиме мовній стабільності у державі.

Система ступеневої педагогічної освіти учителів початкової школи повинна забезпечити фундаментальну наукову, загальнокультурну і практичну мовну підготовку майбутніх педагогічних кадрів.

За словами М.М.Дарманського, „...у справі професійної мовної підготовки вчителя, особливо вчителя початкової школи, котрий формує підмурок усієї майбутньої освіти людини, треба стояти на позиціях фундаментальності і системності” [3, 8].

Значну допомогу у виборі професії, у формуванні інтересу до неї та належній підготовці надасть цілеспрямована допрофесійна підготовка учнівської молоді в контексті реалізації цільової комплексної програми „Учитель”, про що йшлося на Всеукраїнській конференції у Кривому Розі. Напевно, саме такі студентські групи виявлятимуть високий рівень готовності до оволодіння педагогічною професією, і випадкові особи до них не потраплятимуть [5].

Учитель початкових класів зможе успішно навчати дітей, якщо сам володітиме глибокими знаннями рідної мови, знатиме її звукову систему, лексику, орфографію і фразеологію, граматику і стилістику, буде взірцем для учнів у культурі усного і писемного мовлення.

Добір навчального матеріалу у програмі з української мови зумовлений логікою самої науки про мову і тому повинен допомагати майбутнім учителям зрозуміти мовні явища, їх зміни та функції, сприяти розвитку лінгвістичного мислення, щоб згодом вдумливо навчати дітей, формувати їхні мовленнєві та орфографічні навички.

Слід також пам'ятати, що формування творчої особистості дитини здійснюється засобами живого слова, у якому учитель виявляє себе, свою культуру, свою моральність, своє ставлення до вихованця. Отже, треба забезпечити в процесі вивчення курсу і розвиток мовленнєвої, комунікативної і творчої діяльності студентів, адже, за Державним стандартом загальної середньої освіти в Україні (початкова школа), у навчально-виховному процесі перевага надається комунікативно-діяльнісному підходу до вивчення української мови [4].

Необхідно закріпити у студентів навички правильної літературної вимови, а також слід домогтися, щоб вони добре засвоїли звукову систему української мови. Все це дасть можливість лінгвістично обґрунтувати методику навчання дітей читати і писати, сприятиме виробленню навичок виразного читання.

Відомо, що свідоме ставлення до мови починається з проникнення у її лексичні скарби. Майбутні учителі повинні мати багатий словниковий запас, знати вимоги до усного і писемного мовлення, до культури спілкування, детально ознайомитись з особливостями функціональних стилів сучасної української літературної мови, із стилістичними колоритами мовлення.

Адже дитина і учитель взаємодіють на рівні слова, за допомогою слова і через слово. Чим об'ємніший словниковий запас учителя, тим вища його ерудиція.

Як стверджує відомий учений, академік М.С.Ващуленко, за умови повсякденної словникової роботи (на різних уроках!) у початкових класах словниковий запас молодших школярів щоденно збільшується на 5-7 слів. Якщо на початку шкільного навчання він становить від 3 до 4-4,5 тис. слів, то на завершення початкового навчання він потроюється і становить 9-12 тис. (в окремих випадках і більше) [1, 11-14]. Лише таким чином учитель зможе забезпечити всі три рівні мовленнєвої здібності, а зокрема рівень

насиченості – багатство словника і граматичних форм виражальних мовних засобів, які виходять за межі мінімуму тих мовних засобів, що необхідні для досягнення звичайного рівня. Саме за рахунок використання словесного багатства мови досягається чітка інформаційна виразність, експресивність, емоційність, образність висловлювання, яке М.І.Жинкін називає „системою слів”, що виникають у результаті їх відбору в процесі думки [6, 148]. Майбутні учителі повинні усвідомити, що основним джерелом збагачення словника учнів повинна стати цілеспрямована робота вчителя, яка, крім текстів підручника, передбачає роботу над дібраними високохудожніми творами для дітей, а також спеціально розроблені самим учителем лексичні вправи.

В процесі роботи над ними учитель має виховувати увагу до значення слів і виразів, вміння помічати яскравість, образність мови, вчити вибирати потрібне слово для власного висловлювання. Як бачимо, через інтерес до лексики в учнів виховується інтерес до мови в цілому.

Крім того, що у студентів саме на практичних заняттях з української мови треба виробляти вміння аналізувати з лінгвістичних позицій шкільні підручники, складати тези і конспекти статей, добирати і правильно записувати літературу до певних тем, працювати з усіма типами лінгвістичних словників, вкрай необхідним є удосконалення їхніх орфографічних і пунктуаційних навичок.

Вивченню курсу в повному об'ємі, крім лекційних і практичних занять, повинна сприяти вміло спланована самостійна робота студентів. Викладачі повинні відчувати відповідальність за грамотність студентів, за їх уміння володіти навичками усного і писемного мовлення.

Висновки... У вищих педагогічних закладах взагалі повинен панувати культ грамотності.

Такі форми контролю, як тестування, контрольні роботи, диктанти, творчі роботи, заліки, екзамени з української мови повинні показувати реальний рівень знань і умінь майбутніх учителів.

Лише тоді курсові і дипломні роботи, повідомлення, реферати, статті, ділові папери тощо будуть написані грамотно.

Ставлення до знання мови, до грамотності не може бути ліберальним, адже рівень володіння українською літературною мовою як державною віддзеркалює не тільки рівень культури самої людини, а й суспільства в цілому.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Вашуленко М.С. Формування мовної особистості молодшого школяра в умовах переходу до 4-річного початкового навчання // Початкова школа. – 2001. – № 1. – С.11-14.
2. Гуць М. Українська мова на порозі третього тисячоліття // Дивослово. – 1999. – № 2.
3. Дарманський М.М. Від часів Шевченка до сьогодення днів (мовна освіта за умов ступеневої підготовки вчителя початкової школи) // Спадщина Т.Г.Шевченка в контексті гуманітаризації сучасної освіти: Збірник наукових статей. – Хмельницький: Вид-во ХГПІ, 2001. – 176 с.
4. Державний стандарт загальної середньої освіти в Україні. Освітня галузь „Початкова школа”. – К.: Вид. „Генеза”, 1997.
5. Допрофесійна педагогічна підготовка учнівської молоді в контексті реалізації цільової комплексної програми „Вчитель”. Збірник науково-практичних матеріалів Всеукраїнської конференції в 3-х част. – Дніпропетровськ, 1998. – 645 с.
6. Жинкін Н.И. Развитие письменной речи учащихся 5-7 классов // Известие АПН РСФСР. – М., 1956. – С.141-250.
7. Сухомлинський В.О. Павлицька середня школа // Вибр. тв.: У 5-ти т. –Т.4. – К.: Рад.шк., 1997. – 670с.
8. Ткаченко Г.К. В.Сухомлинський про виховання любові до рідного слова // Українська мова і література в школі. – 1999. – № 4. – С.17-19.

Анотація

Г.А.Ткачук

Знання рідного язика – основа гуманітаризації освітнього процесу в вищих навчальних закладах

В статті розглядаються можливості удосконалення практичної мовної та мовної підготовки майбутніх учителів початкових класів.

Ключевые слова: *язикова та мовна підготовка, словниковий запас, грамотність.*

Summary

Н.О.Ткачук

Mother Tongue Knowledge - the Basis of Educational Process Humanizing in Higher Pedagogical Institutions

The article deals with the ways of improving practical language and speech background of future primary school teachers.

Key words: *language background, speech skills, vocabulary, literacy.*

Дата надходження статті

„14” січня 2008 р.